

طراحی محیطی جرم ستیز

پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی

نوشته:

سوزان جیسون، پل آر. ویلسون

ترجمه:

دکتر محسن کلانتری

(عضو هیأت علمی دانشگاه زنجان)

ابوذر سلامی بیرامی

دفتر نشر فرهنگ اسلامی

دفتر اطلاعات کار بردی پلیس پیشگیری ناجا

۹	مقدمه ناشر
۱۲	یادداشت مترجمان
۱۶	دیباچه
۱۷	بخش نخستین. پیشگیری بزهکاری از طریق طراحی محیطی
۱۹	۱.۱ دیدگاه پیشگیری بزهکاری از طریق طراحی محیطی
۲۶	۱.۱.۱ قلمروگرایی
۲۶	۱.۱.۲ مراقبت طبیعی
۲۷	۱.۱.۳ محیط و تصویر ذهنی
۲۷	۱.۱.۴ نظارت اجتماعی
۲۸	۱.۱.۵ نظارت کارمندی
۲۸	۲.۱ پیشگیری بزهکاری از طریق طراحی محیطی با اقدامات اضافی
۲۹	۱.۲.۱ فضای کنترل پذیر
۳۲	۳.۱ نظرات موافق نگرش پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی
۳۲	۴.۱ نظرات مخالف نگرش پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی
۳۳	۵.۱ مشکلات اجرای دیدگاه پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی
۳۵	۶.۱ نتایج
۳۷	بخش دوم. به کارگیری نگرش پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی
۴۳	۱.۲ قلمروگرایی
۴۶	۱.۱.۲ سلسله مراتب فضایی
۴۷	۲.۱.۲ راهبردهای زیر به ایجاد حس قلمروگرایی در ساکنین کمک می کند
۴۷	۳.۱.۲ صافی های گذار
۴۹	۴.۱.۲ نفوذپذیری
۵۱	۵.۱.۲ تصویر ذهنی
۵۲	۶.۱.۲ مدیریت برای ایمنی

۵۶	۲. ۱. ۷. پارکینگ مجتمع‌های مسکونی
۵۹	۲. ۱. ۸. پیشگیری از تجاوز به عنف و سرقت
۵۹	۲. ۱. ۹. برنامه پیشگیری بزهکاری محله‌ای در هارتفورد
۶۱	۲. ۲. نظارت
۶۱	۲. ۲. ۱. نظارت طبیعی
۶۹	۲. ۲. ۲. نظارت سازماندهی شده رسمی
۸۰	۲. ۳. کنترل دسترسی
۸۰	۲. ۳. ۱. اهمیت دسترسی در بروز بزهکاری
۸۳	۲. ۳. ۲. سرویس‌های پذیرش در گلوسترهاوز
۸۵	۲. ۳. ۳. پیاده‌روها در لیون گرین استیت
۸۷	۲. ۳. ۴. تلفن‌های داخلی و نرده‌ها در ساوث اکتون
۸۸	۲. ۴. دشوارسازی دستیابی به هدف مجرمانه
۸۹	۲. ۴. ۱. در منازل تک واحدی شخصی
۹۰	۲. ۴. ۲. در مجتمع‌های مسکونی
۹۵	۲. ۴. ۳. درها
۹۶	۲. ۴. ۴. پنجره‌های بالایی
۹۷	۲. ۴. ۵. نظارت
۹۷	۲. ۴. ۶. دزدگیر و زنگ خطر
۹۸	۲. ۴. ۷. بیمه تشویقی
۹۹	۲. ۴. ۸. مطالعات بیشتر
۹۹	۲. ۵. گروه کاری سرقت از نواحی مسکونی
۱۰۱	۲. ۵. ۱. برنامه فولهام و هامر اسمیت
۱۰۱	۲. ۵. ۲. درها و پنجره‌ها در بریستول
۱۰۲	۲. ۵. ۳. سپر اطمینان کانادا
۱۰۳	۲. ۶. حفاظت از خانه‌ها، برخی پیشنهادهاى اجرایی
۱۰۳	۲. ۶. ۱. اقدامات نظارتی قابل پیش‌بینی

- ۱۰۵ ۲.۶.۲. دوازده راهنما برای مقابله با سرقت
- ۱۰۶ ۲.۶.۳. راهکارهای امنیتی برای ساکنان آپارتمان‌ها
- ۱۰۸ ۲.۷. فهرست برنامه‌های موفق در پیشگیری بزهکاری از طریق طراحی محیطی
- ۱۱۰ ۲.۸. راهبردهای برنامه‌ریزی گسترده
- ۱۱۵ بخش سوم. پیوست‌ها
- ۱۱۷ ۳.۱. واژه‌نامه
- ۱۱۷ ۳.۱.۱. واژه‌نامه فارسی به انگلیسی
- ۱۲۴ ۳.۲. واژه‌نامه‌های مرجع و مرتبط با جرم‌شناسی محیطی
- ۱۲۸ ۳.۳. کتاب‌شناسی

مقدمه ناشر

آنچه مسلم است ناهنجاری‌های اجتماعی و جلوه‌های مختلف خشونت و بزهکاری و مسایل مرتبط با آن، ریشه در عوامل فردی و محیطی گوناگونی دارد و بر این اساس، نوع واکنش و راهکارهای مقابله با جرایم نیز بسیار متفاوت است.

نکته حائز اهمیت اینکه صاحب‌نظران در تحلیل بزهکاری بر این عقیده‌اند که بین بزهکاری و شرایط محیطی رابطه متقابلی وجود دارد، به گونه‌ای که گاهی محیط زمینه‌ساز و تسهیل کننده بزهکاری و در بسیاری موارد عامل بازدارنده و مانع وقوع جرایم است. از سوی دیگر، نوع رفتار بشر می‌تواند سامان‌دهنده یا تخریب‌کننده محیط جغرافیایی باشد چراکه انسان برای زندگی و فعالیت بر روی زمین در ارتباط با پدیده‌ها و افرادی است که در ظرف زمانی و مکانی او قرار دارند و محیط طبیعی، انسانی و فرهنگی احاطه‌کننده او تأثیر عمده‌ای در نوع رفتار، نگرش و تعاملات فردی و اجتماعی او دارد و این موضوع نقش محتوایی و تعیین‌کننده‌ای در بروز کنش‌های اجتماعی هنجار یا ناهنجار او ایفا می‌نماید. این موضوعی است که سبب اهمیت‌یابی فزاینده‌ی

تحلیل رابطه مکان و بزهکاری و توسعه‌ی نگرش‌های مرتبط با پیشگیری محیطی بزهکاری شده است. از جمله نگرش‌های مطرح در این زمینه، پیشگیری بزهکاری از طریق طراحی محیطی است. پایه و اساس این دیدگاه بر این اندیشه استوار است که با طراحی صحیح و استفاده مناسب از فضاهای کالبدی ساخت دست بشر می‌توان ضمن کاهش فرصت‌های بزهکاری و میزان جرایم سطح امنیت را افزایش داد و کیفیت زندگی را در جامعه بهبود بخشید. از همه مهم‌تر اینکه با ارتقاء نوع طراحی ساخت و سازهای شهری می‌توان نظارت‌های مردمی را در سطح شهر بهتر نمود و با افزایش حس تعلق اجتماعی به فضاها و کاربری‌های عمومی شهر از بروز بزهکاری پیشگیری نمود.

کتاب حاضر تبیین نگرش پیشگیری بزهکاری از طریق طراحی محیطی است که ضمن شرح چارچوب کلی این نگرش، راهکارهای علمی، عملی و کاربردی به کارگیری راهبردهای مناسب ایمن‌سازی فضاهای کالبدی شهر از طریق طراحی محیطی در آن ارایه شده است.

با توجه به ضرورت تقویت مبانی علمی و پژوهشی و استفاده از تجارب سایر کشورهای توسعه یافته در امر پیشگیری بزهکاری که از جمله مأموریت‌های اصلی و وظایف نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران است، این دفتر با همکاری نشر آذر کلک اقدام به ترجمه، چاپ و انتشار اثر حاضر نموده است.

بدین وسیله از حمایت‌های بی‌دریغ فرمانده محترم ناجا و ... و مسئولین محترم پلیس پیشگیری در جهت انتشار این اثر صمیمانه تشکر و سپاسگزاری می‌نماید. همچنین قدردان زحمات مترجمین اثر و

دست‌اندرکاران نشر آذر کِلک می‌باشد. امید است ترجمه اثر حاضر در
پیش برد اهداف تعریف شده ناجا در امر پیشگیری بزهکاری و ارتقاء
سطح نظم و امنیت در گستره میهن عزیزمان ایران مفید فایده باشد.

سرهنگ محمد بارانی

رئیس دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری

www.ketab.ir

یادداشت مترجمان

در دهه‌های اخیر تحت تأثیر دگرگونی‌های سریع و شگرف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سراسر جهان و وقوع انقلاب فناوری اطلاعات و ارتباطات ویژگی اساسی دنیای امروز است. به موازات این دگرگونی‌ها از یک سو فرصت‌ها و شرایط و میزان ناهنجاری‌های اجتماعی افزایش یافته است و از سوی دیگر امکان و توان مبارزه و مقابله با این کجروی‌ها بسیار بیشتر از گذشته شده است. از جمله اینکه در سال‌های اخیر دیدگاه‌های نوینی برای کنترل، پیشگیری و مقابله با بزهکاری ارائه شده است. در این نگرش‌ها، توجه فزاینده‌ای به جغرافیای جرم و تحلیل رابطه مکان و بزهکاری دیده می‌شود. پیشرفت‌های فنی ابزارهای تحلیل جغرافیا و از جمله فناوری‌های نوین نقشه‌نگاری برای تحلیل بزهکاری، راه‌یابی رایانه به پژوهش‌های کاربردی و به کارگیری سامانه‌های اطلاعات جغرافیای در تحلیل فضایی و زمانی بزهکاری، در اهمیت‌یابی این نگرش‌ها تأثیر بسزایی داشته است.

صاحب‌نظران در تحلیل مکان و بزهکاری بر این عقیده‌اند، بشر در طول زندگی خود در قالب مکان و زمان مشخصی متولد می‌شود، زندگی و فعالیت می‌نماید و با توجه به کنش‌های فردی و اجتماعی

خود، درگیر با محیط‌های خاص و در تعامل با کسانی است که به شیوه اجتماعی با او زندگی می‌کند، بنابراین ایفای کارکردهای اساسی و تأثیر و تأثر متقابل بین فرد، جامعه و فضاهای پیرامون او در این قلمرو قرار می‌گیرد، حال آنچه اهمیت دارد رابطه و تأثیر متقابل محیط با رفتارهای اجتماعی منفی و ناهنجار است که امکان تحلیل فضایی بزهکاری و مطالعه‌ی ناهنجاری‌ها را در فضای جغرافیایی فراهم می‌کند، چرا که هر فرد برای زندگی و فعالیت و با توجه به سطح آگاهی و گستره عملکرد خود در تعامل با کسانی است که در قالب زمانی و مکانی او قرار دارند. هم‌چنین، میزان و سطح دخل و تصرف بشر در فضای جغرافیایی، به سطح پیش و توان فنی و ابزار و امکانات در اختیار او بستگی دارد، از سوی دیگر فضای پیرامون او تأثیر عمده‌ای در رفتار، نوع نگرش و فرایندهای اجتماعی او می‌گذارد و نقش تعیین‌کننده‌ای در پیدایش رخدادها و کنش‌های اجتماعی هنجار یا ناهنجار او ایفا می‌کند.

از جمله دیدگاه‌های مطرح در زمینه تحلیل و تبیین رابطه مکان و بزهکاری، نگرش پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی است. دیدگاه فوق بر این عقیده پایه‌ریزی شده است که با طراحی صحیح و استفاده‌ی مناسب و مؤثر از محیط ساخته شده به وسیله انسان، امکان کاهش میزان بزهکاری، افزایش امنیت و در نهایت بهبود کیفیت زندگی بشر فراهم می‌شود.

این اندیشه، را نخستین بار خانم جین جاکوبز در کتاب «مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکا» در دهه ۱۹۶۰ مطرح نمود، هر چند به

طور مشخص عبارت «پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی» توسط جرم‌شناس معروف دانشگاه ایالتی فلوریدا، سی. ری. جفری بیان شد. کتاب حاضر ترجمه اثری است که بر اساس دیدگاه یاد شده به وسیله سوزان جیسون و پل آر. ویلسون نوشته شده است و مؤسسه جرم-شناسی استرالیا آن را چاپ و منتشر نموده است.

این نوشتار در سه بخش تدوین شده است. بخش نخست به معرفی، تشریح و تبیین دیدگاه طراحی محیطی جرم ستیز اختصاص دارد. در بخش دوم شیوه‌ها و راهکارهای علمی و عملی به کارگیری و استفاده از نگرش یاد شده بیان شده است. نگارندگان برخی تجارب عملی و مطالعات موردی موفق برای اجرا نمودن نگرش یاد شده را در این بخش ارائه نموده‌اند. بخش سوم کتاب از سه قسمت تشکیل یافته است، در قسمت نخست واژه‌ها و اصطلاحات تخصصی مورد استفاده در این کتاب آورده شده است و در قسمت دوم تارنماهای مرجع و مرتبط با مطالعات جرم‌شناسی محیطی، جهت علاقه‌مندان به این موضوع آورده شده است. در این تارنماها، امکان دریافت کتاب، مقاله، نرم‌افزارهای تخصصی و آمار و اطلاعات مرتبط با موضوع کتاب حاضر میسر است. در قسمت آخر بخش سوم با عنوان کتاب‌شناسی، منابع علمی معتبر در زمینه موضوع کتاب حاضر آورده شده است.

امید است ترجمه این اثر به عنوان گامی کوچک، کنترل و پیشگیری بزهکاری کشور مفید باشد و به برقراری هرچه بیشتر نظم و امنیت در مهین عزیز ما کمک نماید.

در پایان از محبت تمامی عزیزان در دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری، کمال تشکر و سپاس را داریم به ویژه قدردان برادر گرانقدر جناب سرهنگ بارانی، جناب سرهنگ داودی به جهت حمایت‌های بی‌دریغشان در چاپ و نشر این اثر هستیم. همچنین زحمات دیگر عزیزانی که عهده‌دار ویراستاری، حروف‌نگاری، طراحی جلد، صفحه‌آرایی، نمونه‌خوانی، چاپ و نشر این کتاب بوده‌اند، ارج می‌نهم.

بهار ۱۳۹۰

محسن کلانتری، ابوذر سلامی بیرامی

www.ketab.ir

دیباچه

کتاب حاضر بیشتر در برگیرنده پیشنهاداتی روشن و عملی برای طراحان، معماران و شهروندان کشور استرالیا است، تا بدین طریق احتمال بزه‌دیدگی مردم در برابر برخی جرایم به حداقل برسد. این کتاب بخشی از مجموعه نوشتاری است که به وسیله مؤسسه جرم‌شناسی استرالیا تدوین شده است، و به شهروندان کمک می‌کند تا محیطی ایمن برای زندگی خود خلق کنند. مطابق دیدگاه‌های پیشین، پیشگیری از بزهکاری تنها وظیفه پلیس بود، اما اکنون این نگرش بسیار تغییر کرده است. همان‌گونه که در این کتاب گفته شده است، برای کاهش بزهکاری و افزایش ایمنی در سطح شهرها با استفاده از شیوه‌های نوین از طریق مردم، مقامات محلی و برنامه‌ریزان و سایرین اقدام نمود. ما پذیرای پیشنهادات و انتقادات شما در خصوص مطالب این کتاب هستیم و از نقطه نظرات شما در این زمینه بهره خواهیم گرفت.

دانکن چاپل

مدیر مؤسسه جرم‌شناسی

استرالیا